

Zbigniew Kot

**ZADANIA MARSZAŁKA
WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO
Z ZAKRESU OCHRONY PRZECIWPOWODZIOWEJ**

***TASKS OF THE DEPUTY SPEAKER
OF THE MAŁOPOLSKA PROVINCE CONNECTED
WITH FLOODING PROTECTION***

Streszczenie

Zgodnie z obowiązującymi przepisami, zadania z zakresu ochrony przeciwpowodziowej województwa realizuje Marszałek, za pośrednictwem odpowiednich jednostek. W przypadku województwa małopolskiego jednostką odpowiedzialną za zabezpieczenie przeciwpowodziowe jest Małopolski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych.

MZMiUW w Krakowie realizuje zarówno działania prewencyjne, jak również interwencyjne przed, w trakcie i po wystąpieniu powodzi. Środki stosowane przy realizacji tych zadań dzielą się na techniczne i nietechniczne.

Głównym problemem w realizacji zadań z zakresu ochrony przeciwpowodziowej jest utrzymujący się od dłuższego czasu drastycznie niski poziom finansowania

Summary

According to existing regulations all of the tasks connected with the water flood protection within the Malopolska province are in heads of the deputy speaker of the province. This could be done through the special units which operate within the province. In the Malopolska province the responsible unit is called Malopolski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych – shortly MZMUW.

MZMUW in Kraków carries on some preventative tasks as well as inter- actions tasks before, within and after flooding. The tools which are applied one can divide into technical and not technical tools. The main problem which raises up connected with flooding protection of the province is drastically low level of financial support to carry on the task.

WSTĘP

W myśl Ustawy Prawo Wodne (Dz.U. 2001.115.1229 z dnia 11 października 2001 r. z późn. zm.) Marszałek Województwa wykonuje prawa właścicielskie – jako zadanie z zakresu administracji rządowej wykonywanej przez samorząd województwa w stosunku do:

- wód istotnych dla regulacji stosunków wodnych na potrzeby rolnictwa,
- tzw. „wód pozostałych”, czyli nieadministrowanych przez Ministra właściwego ds. morskich, Prezesa Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej oraz Dyrektorów Parków Narodowych.

ZADANIA, STRUKTURA I STAN EWIDENCYJNY URZĄDZEŃ MAŁOPOLSKIEGO ZARZĄDU MELIORACJI I URZĄDZEŃ WODNYCH W KRAKOWIE

W imieniu Marszałka Województwa realizację zadań związanych z administracją i utrzymaniem ww. cieków prowadzi Małopolski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Krakowie, który – w kształcie w jakim funkcjonuje obecnie – powstał w dniu 1 lipca 1999 roku.

Małopolski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych jest jednostką budżetową samorządu województwa, finansowaną z budżetu województwa. Nadzór i kontrolę nad działalnością jednostki sprawuje Zarząd Województwa Małopolskiego.

Statutowa działalność MZMiUW w zakresie ochrony przeciwpowodziowej polega na realizacji:

1. Inwestycji polegających na regulacji cieków naturalnych, prowadzących wody publiczne istotne dla regulacji stosunków wodnych na potrzeby rolnictwa, w stosunku do których Marszałek Województwa wykonuje prawa właścicielskie.
2. Inwestycji na urządzeniach wodnych melioracji podstawowych na terenie województwa małopolskiego.
3. Inwestycji na urządzeniach wodnych melioracji szczegółowych, po podjęciu decyzji przez Marszałka Województwa.
4. Utrzymywania cieków naturalnych prowadzących wody publiczne istotne dla regulacji stosunków wodnych na potrzeby rolnictwa oraz urządzeń wodnych melioracji podstawowych, w stosunku do których Marszałek Województwa wykonuje prawa właścicielskie.
5. Utrzymywania cieków naturalnych prowadzących wody publiczne, w stosunku do których Marszałek Województwa wykonuje prawa właścicielskie, niepodlegających zarządzaniu przez Prezesa Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej lub Dyrektorów Parków Narodowych – po ich przyjęciu do ewidencji MZMiUW.
6. Utrzymywania wojewódzkich magazynów przeciwpowodziowych wraz z ich wyposażeniem.

7. Ochrony przed powodzią oraz suszą zgodnie z planami ochrony przeciwpowodziowej, oraz przeciwdziałania skutkom suszy województwa małopolskiego.

8. Wydawania decyzji z upoważnienia Marszałka Województwa w zakresie zapewnienia szczelności i stabilności wałów powodziowych.

9. Udzielania pomocy lokalnym samorządom podejmującym realizację własnych zamierzeń inwestycyjnych, związanych z bezpieczeństwem powodziowym, a także udzielania pomocy inżyniersko-technicznej związkom spółek wodnych.

Małopolski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Krakowie ma strukturę bazującą na czterech Inspektoratach Rejonowych zlokalizowanych w:

- Krakowie,
- Tarnowie,
- Oświęcimiu,
- Nowym Sączu

Dodatkowo funkcjonuje 9 oddziałów pomocniczych, tj. Rejonów Nadzoru Urządzeń.

Rysunek 1. Perymetry działań poszczególnych jednostek Małopolskiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych w Krakowie
Figure 1. Operation perimeters of particular branch offices of Małopolski Board of Drainage and Water Appliances in Cracow

W administracji Małopolskiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych w Krakowie znajduje się:

- 1016 km wałów przeciwpowodziowych wraz z urządzeniami towarzyszącymi,
- 3 492 km rzek i potoków istotnych dla rolnictwa, w tym uregulowanych 1432 km,
- 20 obiektów przepompowni melioracyjnych,
- 20 obiektów magazynów przeciwpowodziowych,
- 1 zbiornik retencyjny „Zesławice”.

DZIAŁANIA ZWIĄZANE Z OCHRONĄ PRZED POWODZIĄ

Wyróżnia się trzy zasadnicze etapy działań z zakresu ochrony przed powodzią, tj.: przed powodzią, w trakcie oraz po powodzi.

ETAP I – PRZED POWODZIĄ

Techniczne środki ochrony przed powodzią. Budowa nowych oraz modernizacja już istniejących, a także utrzymanie, bieżąca konserwacja i eksploatacja technicznych środków ochrony przeciwpowodziowej, takich jak:

- wały przeciwpowodziowe wraz z budowlami i obiektami towarzyszącymi,
- przepompownie melioracyjne.

To podstawowe działania Marszałka Województwa podejmowane w etapie pierwszym, celem zminimalizowania zagrożeń wystąpienia powodzi.

Ponadto w ramach utrzymania rzek i potoków prowadzi się:

- prace regulacyjne – umożliwiające dostosowanie przekrojów koryt do prowadzenia wód o określonym prawdopodobieństwie polegające m.in. na zabudowie koryt budowlami stabilizującymi dno i zabezpieczającymi brzegi przed podmywaniem,
- prace konserwacyjne – sprowadzające się do usuwania zatorów i roślinności, odmulania i pogłębiania koryt oraz naprawy umocnień dna i skarp.

Jednym z elementów ochrony przed powodzią jest magazynowanie wody w rezerwach przeciwpowodziowych, czyli duża i mała retencja zbiornikowa, jak również lokalna w postaci polderów oraz naturalna retencja rzeczna.

W przypadku Marszałka Województwa zagadnienie sprowadza się do kwestii przygotowania i aktualizacji programów małej retencji oraz prowadzenia gospodarki wodnej na już istniejących zbiornikach i urządzeniach.

Nietechniczne środki ochrony przed powodzią. Marszałek Województwa dysponuje instrumentami prawnymi, które umożliwiają wpływanie na ograniczenie zabudowy terenów zalewowych, a jeżeli już to następuje to czynienie

tego w sposób kontrolowany, który umożliwi bezpieczną eksploatację nowo powstałych obiektów.

Dla zapewnienia szczelności i stabilności wałów przeciwpowodziowych zabrania się:

- przejeżdżania przez wały oraz wzdłuż korony wałów pojazdami, konno lub przepędzania zwierząt, z wyjątkiem miejsc do tego przeznaczonych,
- uprawy gruntu, sadzenia drzew lub krzewów na wałach oraz w odległości mniejszej niż 3 m od stopy wału,
- rozkopywania wałów, wbijania słupów, ustawiania znaków przez nieupoważnione osoby,
- wykonywania obiektów budowlanych, kopania studni, sadzawek, dołów oraz rowów w odległości mniejszej niż 50 m od stopy wału,
- uszkodzania darniny lub innych umocnień.

Jednak zgodnie z tym samym artykułem Prawa Wodnego (ust. 3) Marszałek może w drodze decyzji zwolnić od niektórych zakazów określonych w ust. 1.

Kolejnym sposobem ograniczenia wpływu nowych inwestycji na ogólnie pojęte bezpieczeństwo przeciwpowodziowe są wydawane przez Marszałka postanowienia. W postanowieniach tych Marszałek wypowiada się odnośnie do możliwości realizacji inwestycji w zależności od istnienia na danym obszarze melioracji wodnych.

ETAP II – W TRAKCIE POWODZI

Prowadzenie akcji przeciwpowodziowej. Odpowiedzialne za prowadzenie bezpośredniej akcji powodziowej są służby kryzysowe powołane w urzędach wojewódzkich zorganizowane w Wojewódzkie Zespoły Reagowania Kryzysowego. W ich skład wchodzi między innymi przedstawiciele samorządu województwa w osobach dyrektorów jednostek podległych marszałkowi.

W trakcie trwania zagrożenia powodziowego służby Wojewódzkich Zarządów Melioracji i Urządzeń Wodnych podległe marszałkom pełnią całodobowe dyżury oraz:

- stale monitorują stan techniczny urządzeń przeciwpowodziowych, składając na bieżąco informacje do WZRK,
- prowadzą ciągłą eksploatację pompowni melioracyjnych,
- dysponują środkami zdeponowanymi w wojewódzkich, rejonowych i lokalnych magazynach przeciwpowodziowych zlokalizowanych na terenie całego województwa.

Marszałek Województwa wykonuje zadania o charakterze wojewódzkim określone ustawami, w szczególności w zakresie gospodarki wodnej, w tym ochrony przeciwpowodziowej, a w szczególności wyposażenia i utrzymania wojewódzkich magazynów przeciwpowodziowych. Obowiązek utrzymania magazynów wraz z ich wyposażeniem spoczywa na wojewódzkich zarządach melioracji i urządzeń wodnych.

ETAP III – PO POWODZI

Szacowanie strat. Oceny skutków powodzi i wyceny strat nią spowodowanych trzeba wykonywać w trybie natychmiastowym. Zasięg przestrzenny i inwentaryzacja zniszczonych obiektów powinna być ustalana w czasie powodzi, natomiast wyceny strat należy dokonywać już po opadnięciu wód.

Pracownicy Wojewódzkich Zarządów Melioracji i Urzędzeń Wodnych dokonują przeglądu stanu technicznego wszystkich administrowanych urządzeń, określają szacunki szkód i sposób ich usuwania.

Usuwanie szkód powodziowych. Najważniejszym celem uczestniczących w akcji powodziowej po ustąpieniu wód jest przywrócenie normalnego funkcjonowania społeczności na zalanych terenach oraz likwidacja zagrożeń i skutków powodzi. Główne zadania tego etapu to problem zapewnienia środków finansowych na realizację koniecznych robót i odpowiednia organizacja działań mających na celu jak najszybsze usunięcie powstałych szkód.

PODSUMOWANIE

Urządzenia administrowane przez Małopolski Zarząd Melioracji i Urzędzeń Wodnych w Krakowie stanowią własność Skarbu Państwa i powinny być w 100% finansowane z Budżetu Państwa, jednak na utrzymanie, eksploatację i konserwację wszystkich urządzeń rok rocznie przyznawane środki pokrywają zaledwie około 12% faktycznych. Drastycznie ograniczane nakłady finansowe są głównym powodem szybkiej dekapitalizacji i systematycznego pogarszania się stanu technicznego urządzeń.

Obecna sytuacja wynikająca z braku możliwości objęcia kompleksową konserwacją bieżącą cieków i urządzeń ochrony przeciwpowodziowej oraz opóźnienia w likwidacji szkód powodziowych powoduje, że prawdopodobieństwo wystąpienia zagrożenia powodziowego w województwie małopolskim jest duże.

Zbigniew Kot
31-153 Kraków
ul. Szlak 73
tel.: (012) 618-80-12/132
dyrektor@mzmiuw.krakow.pl

Recenzent: *Prof. dr hab. inż. Wojciech Bartnik*